

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України, м. Харків, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство на підставі прилюдного захисту дисертації «Особливості генетичного різноманіття пшениці м'якої озимої за елементами продуктивності та врожайністю» за спеціальністю 201 – Агрономія

14 листопада 2023 року.

Чернобай Юлія Олександрівна 1992 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2015 році Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва за спеціальністю «Плодоовочівництво і виноградарство».

У 2016-2023 рр. навчалася в аспірантурі Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН (очна (денна) форма навчання).

Працює науковим співробітником лабораторії інтродукції та зберігання генетичних ресурсів рослин в Інституті рослинництва імені В.Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України, м. Харків з 2023 року до цього часу.

Дисертацію виконано в Інституті рослинництва імені В.Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України, м. Харків.

Науковий керівник – Рябчун Віктор Кузьмич, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, заступник директора з наукової роботи з генетичними ресурсами рослин.

Здобувач має 16 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 стаття у періодичному науковому виданні іншої держави, 4 статті у наукових фахових виданнях України:

1. Чернобай Ю.О., Рябчун В.К., Ярош А.В., Моргунов О.І. Елементи врожайності зразків пшениці м'якої озимої в залежності від походження. *Генетичні ресурси рослин*. 2019. № 24. С. 47-57. DOI: 10.36814/pgr.2019.24.03.

2. Chernobai Yu.O., Riabchun V.K. Inheritance of spike productivity elements in F₁ winter bread wheat hybrids. *Sel. Nasinn.* 2022. Issue. 122. P. 90-99. DOI: 10.30835/2413-7510.2022.271757.

3. Чернобай Ю.О., Рябчун В.К. Виділення еталонних зразків пшениці м'якої озимої за рівнями прояву елементів продуктивності та врожайності. *Генетичні ресурси рослин*. 2022. № 31. С. 20-27. DOI: 10.36814/pgr.2022.31.02.

4. Chernobai Yu.O., Riabchun V.K. Spike performance transgression degree and frequency in F₂ winter bread wheat hybrids. *Sel. Nasinn.* 2023. Issue. 123. P. 85-95. DOI: 10.30835/2413-7510.2023.283652.

5. Chernobai J., Riabchun V. Variability of performance and yield constituents in winter bread wheat accessions. *Știința Agricolă. Agricultural Science*. 2023. № 1. P. 83-89. DOI: 10.55505/sa.2023.1.09.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Кириченко В.В. – доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, керівник відділу селекційно-насінницьких технологій (голова спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, без зауважень.

Гопцій Т.І. – доктор сільськогосподарських наук, професор, Державний біотехнологічний університет МОН, завідувач кафедри генетики, селекції та насінництва (член спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. У науковій новизні бажано було б вказати не тільки, що вивчено вперше, а й що набуло подальшого розвитку.

2. Табл. 3.3 значення слід подавати з похибкою.

3. В табл. 3.4, 3.5, 3.8 наводяться середні дані за три роки, бажано було б в додатку навести дані за кожен рік.

4. Здобувачем проаналізовано 104 зразки, а в табл. 3.3., 3.4, 3,5, де дається характеристика ознак продуктивності та її мінливості, наводяться не всі зразки. Можливо для того, щоб мати загальну картину слід було б провести кластерний аналіз?

5. Табл. 3.1 має назву «Елементи продуктивності колоса та урожайність зразків пшениці м'якої озимої, 2017-2019 рр.»; табл. 3.8 – «Урожайність та елементи продуктивності колоса пшениці м'якої озимої, 2017-2019 рр.». В таблицях з однаковою назвою набір сортів дещо відрізняється, хоча деякі сорти повторюються: Viglanka, SWW 1-904 та інші. Можливо краще було б об'єднати всі сорти в одну таблицю?

6. Стор. 96 в тестерній схемі було використано п'ять сортів: Диво, Коровайна (ІР), Ладжинка (ІФГ), Водограй білоцерківський (БЦДСС), Хвала, а в діалельну схему схрещувань було додано сорт Кубок, з якою метою?

7. В підрозділі 5.1. «Особливості створених ліній з високою продуктивністю» характеризуються принципи підбору пар для схрещування в досліді, слід було б цей матеріал розмістити в розділі 2.

8. Табл. 3.9 «Стабільність і пластичність урожайності зразків пшениці м'якої озимої» наводиться аналіз 11 зразків, чому тільки цих?

9. Яка схема схрещувань тестерна чи діалельна в досліді виявилась більш інформативною?;

10. В роботі зустрічаються не зовсім вдалі вирази: стор.3 «середня варіабельність маси 1000 зерен була на середньому рівні»; стор.67 «мінливість кількості колосків у колосі була на низькому рівні» і т.д.

Тищенко В.М. – доктор сільськогосподарських наук, професор, Полтавський державний аграрний університет МОН, завідувач кафедри селекції, насінництва та генетики (член спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. Стор. 59 – при гібридизації залишали 20 добре розвинених квіток – дуже багато.

2. На стор. 62 Ви створюєте матеріал, який виклали в методиці досліджень, але не вказуєте скільки рослин Ви брали в структурний аналіз та не пишете одиниці виміру (шт., мм, см, г).

3. Стор. 65. Ви пишете, що причиною низької врожайності зразка є зріджений стеблостій, але не пояснюєте чому спостерігалось зрідження стеблостою.

4. Стор. 65. У табл. 3.2 - необхідно у назві таблиці писати мінливість ознак, які Ви визначаєте, а не мінливість зразків.

5. Стор. 66-73. В табл. 3.3, 3.4, 3.5, 4.4 - у назві таблиць необхідно було писати назву вимірів (см, мм, г, шт.)

6. Стор. 78. При викладенні матеріалу про генетичне різноманіття пшениці озимої необхідно було надати коротеньку інформацію з літературних джерел, про особливості генетики ознак - висота рослин, тривалість вегетаційного періоду, стійкість до борошнистої роси, септоріозу, кількість зерен, маса зерна з колосу.

7. Стор. 83. Ви пишете «Жирним виділено...» - мабуть жирним шрифтом виділено.

8. Стор. 87. Якщо в аналіз Ви залучали середні арифметичні (за вибіркою 30 рослин кожного сорту), то Ви можете сміливо в кореляційному аналізі говорити - генетичний коефіцієнт кореляції. При оцінці взаємозв'язків досліджуваних ознак також концентрувати увагу на позитивну генетичну кореляцію.

9. Стор. 108. В табл. 5.1 необхідно було навести характеристику отриманих селекційних ліній за зимостійкістю. Також пояснити їх реакцію на ФПЧ (Фотоперіодичну чутливість) і на ПЯ (Період яровізаційної потреби)

10. Стор. 108. В табл. 5.1, 5.2 необхідно було вказати яке покоління у назві зразка.

11. Помилка. 4 висновок висота рослини, а ви лишите висота рослине.

Васько Н.І. – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, учений секретар, головний науковий співробітник лабораторії селекції та генетики ячменю (член спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. Під рубрикою наукова новизна слід лаконічно надати інформацію про те, що створено чи досліджено вперше на відміну від інших наукових робіт по цій тематиці, а не переписувати все, що було створено чи досліджено в процесі виконання дисертаційної роботи.

2. «Уперше наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення важливого наукового завдання особливості генетичного різноманіття пшениці м'якої озимої за продуктивністю та врожайністю». Такі твердження викликають сумніви, так як подібні дослідження проводяться не вперше (що підтверджує сама авторка в літературному огляді). Щодо нового вирішення, то постає питання – в чому полягає новизна вирішення?

3. Висновки до розділу 1. Занадто багато висновків, доцільно проводити більш глибокі узагальнення.

4. У розділі 2 не наведено схеми гібридизації, що було б доречним. Відсутнє пояснення, з якою метою було проведено серію діалельних схрещувань. Не наведено методику визначення індексу продуктивності колоса.

5. Дані таблиць 3.2, 3.3 та 3.4 характеризують одні й ті ж експериментальні дані.

6. Терміни *найбільший, найменший, довший, коротший* і т.п. не є науковими. Слід вживати вирази *істотно перевищує, більш тривалий, максимальний рівень ознаки* і т.п. *Найкоротший вегетаційний період – найменш тривалий* вегетаційний період.

7. Дуже часто в дисертації наведено не аналіз табличних даних, а їх просте переписування в тексті.

8. Нелогічно характеризувати матеріал за елементами продуктивності колоса спочатку в підрозділі 3.2, потім знову – в підрозділі 3.3. Доцільно систематизувати дані подібних аналізів.

9. Доцільно було б визначити достовірність коефіцієнтів кореляції та виділити несправжню кореляцію. У таблиці 3.10 необхідно виділити істотну кореляцію.

10. Некоректно писати в селекції самозапильної культури F_1 гібридів, F_2 гібридів. Слід писати – рослини F_1 , популяції F_2 та т.п. Ви не ведете гетерозисну селекцію.

11. В літературному огляді використано сім джерел так званої сірої літератури – статті з науково-популярних журналів, які можуть містити рекламні, науково недостовірні дані.

Голік О.В. – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, головний науковий співробітник лабораторії селекції пшениці (член спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. У тексті дисертації відсутні посилання на деякі літературні джерела [39, 78, 157, 202].

2. У розділі 3 помилка набору – вказано пункт 4.3 замість 3.3.

3. Таблицю 3.3 необхідно розмістити у тексті після першого посилання на неї (стор. 66).

4. На стор. 77-78 при описі еталонів за висотою рослин у градації не вказано одиницю виміру (см).

5. У тексті відсутнє посилання на таблицю 3.4 (стор. 67).

6. У висновках до розділу 3 деякі положення відносно рівня показників ознак пшениці м'якої озимої бажано було доповнити цифровим матеріалом (пункти 2, 5, 9).

7. На стор. 104 вказано таблиця 4.5 – технічна помилка у нумерації, потрібно таблиця 4.4.

8. У таблиці 5.2 «Елементи продуктивності колоса...» не вказано одиниць виміру величин – довжина колоса (см) та кількість колосків у колосі (шт.).

9. У тексті інколи зустрічаються друкарські та стилістичні помилки, невдалі вирази. У окремих випадках текст потребує літературного редагування.

присутні на захисті фахівці:

Рябчун В.К. – кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник. Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, заступник директора з наукової роботи з генетичними ресурсами рослин (науковий керівник).

Результати відкритого голосування:

«За» 5 (п'ять) членів ради.

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Чернобай Юлії Олександрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія.

РІШЕННЯ:

Разова спеціалізована вчена рада Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

УХВАЛИЛА:

1. Дисертація Чернобай Юлії Олександрівни на тему «Особливості генетичного різноманіття пшениці м'якої озимої за елементами продуктивності та врожайністю», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

2. Присудити Чернобай Юлії Олександрівні ступінь доктора філософії за спеціальністю 201 – Агрономія з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

3. Рішення разової спеціалізованої вченої ради затвердити і передати до Вченої частини.

4. Вченій частині підготувати Наказ про видачу Чернобай Юлії Олександрівні диплома доктора філософії та додатку до нього європейського зразка.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого висновку разова спеціалізована вчена рада присуджує Чернобай Юлії Олександрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія.

**Голова разової спеціалізованої
вченої ради**

Віктор КИРИЧЕНКО